

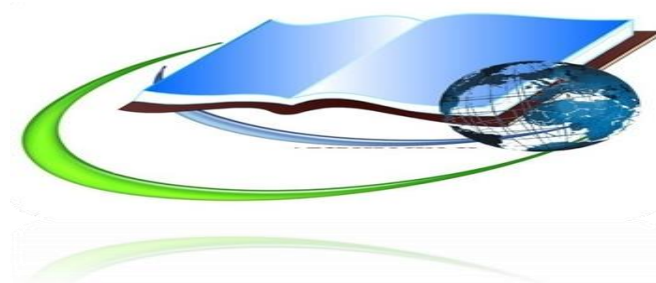
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
Z.M.BOBUR NOMIDAGI
ANDIJON DAVLAT UNIVERSITETI

Jismoniy madaniyat fakul’teti 3-bosqich “A” gurux talabasi
Abduqodirov Behzodning

**JISMONIY MADANIYATNI O‘QITISHDA INNOVATSION
PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR fanidan**

REFERAT

MAVZU: HOZIRGI SHAROITIDA INNOVATSION FAOLLIK

Bajardi: _____

Tekshirdi: _____

ANDIJON 2014

MAVZU: HOZIRGI SHAROITIDA INNOVATSION FAOLLIK

Reja

1. Ta'lim tizimida innovatsion faollikning zaruriyati.
2. Ta'limning shaxsiy yo'nalishli xarakteri.
3. Pedagogik ta'limni amalga oshirishning tashkiliy-tuzilmaviy modeli.
4. Ta'limning ko'p darajali tizimi.

KIRISH

Mamlakatimizning ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, madaniy sohalarda bo'layotgan tezkor o'zgarishlar ta'lim tizimini ham tubdan isloh qilishni taqozo etmoqda, chunki mukammal ta'lim tizimi orqali respublikamizning kelajak intellektual imkoniyatlarini va uni gullab yashnashi hamda rivojlanishini belgilab beruvchi yoshlarni har tomonlama ijodkor, mustaqil faoliyat yuritadigan qilib tarbiyalashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. SHuning uchun ta'limda eng muhim strategik yo'nalish bo'lib ta'lim muassasalarini innovatsion faoliyati hisoblanadi. Bu esa barcha ta'lim muassasalarida, ayniqsa ijodkor, yuqori salohiyatli mutahassis pedagog kadrlarni tayyorlovchi oliy ta'lim orqali intellektual mulkni tayyorlash va intellektual mulk tizimini innovatsion faoliyat ko'rinishida amalga oshirish bugungi kunning dolzarb masalasi hisoblanadi.

Rivojlantiruvchi maqsad: egallangan bilim ko'nikma va malakalarni ijodiy qo'llash, mustaqil ishlash, ko'nikmalarini rivojlantirishdan iborat.

Ushbu o'quv qo'llanmani tayyorlashda pedagogik innovatsiya fani bilan bog'liq barcha masalalar to'la qamrab olinmagani sababli mazkur o'quv qo'llanmani mukammallashtirishda va bu borada o'z takliflarini bildirgan o'rtoqlarga oldindan minnatdorchilik bildirmiz.

Innovatsiya (in-“lik”, novus-“yangi”) yangilik kiritish, yangilik degan ma'noni anglatadi.

Ta'lim tizimida innovatsion faollikning zaruriyati

Hozirgi sharoitda innovatsion faollik oliy ta'limning ham mazmun hamda tashkiliy tuzilmaviy jihatdan qayta ishlab chiqish bilan bevosita bog'liq. Bu jarayonlarning asosi bo'lib oxirgi uch, o'n yillikda pedagogik ta'lim nazariyasini tezkor ishlab chiqilishi bo'ldi. (A.A.Abdulina, E.V.Bondarevskaya, V.I.Zagvyazinskiy, V.S.Il'in, N.M.Kan-Kalik, V.A.Slastenin va b.q)

Pedagogik ta'lim rivojlanishining zamonaviy innovatsion yo'nalishlarini ichida xususiy innovatsion nazariyani shaxsiy (xususiy) yo'nalishli ta'lim sohasidagi ishlanmalarni, ta'limni tashkiliy-tuzilmaviy modelini, ta'limni ko'p darajali tizimini rivojlantirishni ajratib

ko'rsatish mumkin.

Oxirgi o'n yillikda pedagogik innovatikani nazariy asoslari ishlab chiqilyapti. Ayniqsa, K.Anglovskiy M.V. Klarin, V.YA.Lyudis, M.N.Potashnik, S.D.Polyakov, T.I.Shamova, O.T.Xomeriki, N.R.YUsupbekova, V.A.Slastenin va b.q.larning ishlarida pedagogik professionalizmni rivojlantirishning o'ziga xos tomonlarini aniqlash va oliy ta'limda o'qitish jarayonida bo'lg'usi o'qituvchining innovatsion imkoniyatlarini rivojlantirish olib borilayotgan ilmiy-tadqiqotlarning bahs mavzusi bo'lib qolmoqda.

Ta'limning shaxsiy yo'nalishli xarakteri

Shaxsiy yo'nalishli ta'lim kontsepsiyasi madaniy-tarixiy va faoliyatli yondashuvga asoslanadi (L.S.Vygotskiy, A.A.Leont'ev, D.B.El'konin, E.V.Il'enko, V.V.Davydov, G.P.Shedrovitskiy, A.G.Asmolov) va bugungi kunda umummetodologik jihatdan V.V.Serikov, V.G.Tsukerman, V.P.Zinchenko, L.N.Kulikovlarning ishlari alohida ahamiyatga molik. Tashkiliy-boshqaruv darajasida ushbu muammo bilan M.N.Kostikov, V.A.Boltovlar shug'ullangan. Ushbu kontsepsiyaning etakchi g'oyalaridan biri pedagogik ta'limda predmetli tayyorlashning roli va o'rnini anglab etish, predmetlarni o'zlashtirish bilan asosiy e'tibor o'quvchilarni rivojlantirish vositasi sifatida predmetni o'qitishga asosiy maqsad qaratiladi.

Ushbu kontsepsiyaning boshqa bir g'oyasi o'quv shakllarini konstruksiyalash bilan bog'liq bo'lib, bunda ta'lim jarayoni yagona jarayon sifatida qaraladi, (xususi o'quv faoliyati) unda materialni anglab etish va tadqiqot ishi birgalikda bo'lg'usi pedagogning shaxsiy pedagogik pozitsiyasi bo'lib shakllanadi. Mazkur yondashuvda asosiy talablar quyidagi izchillikda: shaxs o'zi uchun va boshqalar uchun ham asosiy boylik bo'lib, bunda ta'lim-oliy ta'limdagi yaxlit pedagogik jarayon sifatida yo'naltirilgan shaxsni o'zgartirishga qaratilgan jarayondir.

Bunday ta'limning bosh natijasi egallangan bilim, ko'nikma va malakalar emas, balki shaxs o'sishiga qobiliyat, empatik o'zaro munosabatlar va shaxsiy samaradorlikka qaratilgan yuqori ijtimoiy faollik tushuniladi. Hayotiy kelajakni amalga oshirish uchun inson ongli tarzda qayta o'z-o'zini faoliyatini yo'lga qo'yadi va buning uchun ta'lim jarayoni imkoniyatlaridan foydalanadi. Ayniqsa, bu jarayon talaba yoshi davri, yoshlik davri ayni

ushbu jarayonni yo'lga qo'yish uchun muhim bosqich davri hisoblanadi. Ushbu kontseptsianing keyingi g'oyasi pedagogik sub'ektivlikni rivojlanishi bilan bog'liq: talaba "o'rganuvchi", "o'quvchi", "o'qitadigan" pozitsiya orqali o'tadi.

Agar oliy o'quv yurti "o'qish joyi va vaqti emas, balki yigit va qizlarni katta bo'lish maydoni"(D.B.El'konin) deb qaralsa, u holda ushbu oliy o'quv yurtidagi pedagogik jarayon uni amalga oshirish orqali ta'lim olayotgan talabaning o'z-o'zini rivojlantirishini faollashtiruvchi, hech bir narsa bilan qiyoslab bo'lmaydigan pedagogik jarayonni ijodiy-o'zini qayta qurish sub'ekti ham talaba, ham pedagog uchun imkoniyatlar hisoblanadi. O'qituvchi faoliyati ham o'zgaradi: "usta" ishlari orqali bilimlarini pedagogik texnologiya asosida etkazishdan, talabalarda pedagogik qobiliyatni shakllantirish maqsadida birgalikdagi faoliyatni tashkil etuvchi "maslahatchi" pozitsiyada talabalar bilan birgalikda uning kelajak kasbiy faoliyatini loyihalovchiga aylanadi. Shunga ko'ra integrativ ta'lim texnologiyalarini yo'lga qo'yish dolzarb bo'lib qoladi. Ushbu masalada ta'limni loyihalash bilan shug'ullanuvchi muammolar instituti bugungi kundagi dolzarb masalada etakchilik qilmog'i zarur. Bundan tashqari oliy ta'limda har bir fanlarni o'qitish sohasida pedagogika va psixologiya fanlari bloki tezkor texnologik izlanishlarni amalga oshirish bilan shug'ullanishlari kerak.

Pedagogik ta'limni amalga oshirishning tashkiliy-tuzilmaviy modeli.

Pedagogik ta'lim amalga oshirishining tashkiliy-tuzilmaviy modeli haqida alohida to'xtalish kerakligi e'tiborga loyiq. Bular: **kichik darajadagi**, **ko'p bosqichli** va **ko'p darajadagi** modellarga qaratilishidan iborat. Yuqorida ko'rsatib o'tilgan har bir model mustaqil yaxlit ta'lim sifatida qaralib, ular o'zlarining jilg'alariga ega bo'lib, aniq ijtimoiy-madaniy va iqtisodiy xolatlar bilan bevosita bog'liq.

Kichik darajadagi tizim – bu oliy ta'limdagi an'anaviy tizim hisoblanib, u qat'iy hisoblanib, bunda tor mutaxassislar tayyorlanib, ta'lim jarayonida o'qitish variantlarini tanlash imkoniyati mavjud emas. Qabul qilingan 1998 yildagi DTS da variativ qismi kiritilgan bo'lsada, lekin bu tizim ham baribir shaxs tanlash imkoniyatlarini chagaralaydi.

Ko'p bosqichli tizimda o'rta maxsus ta'lim tizimi asosida oliy ta'lim olish uchun imkoniyatlar mavjud bo'lib, o'zaro bog'lovchi o'quv rejasi ishlab chiqilgan. Ushbu tizim ixcham hisoblanib, bitiruvchilarni uchinchi kursga qabul qilish bilan bog'liq ko'plab muammolar kelib chiqadi: qaysi mablag' asosida o'qitish, birinchi o'rinda pedagogika bilim yurti va pedagogika kollejlarda talabalarni egallagan bilimlari sifati masalasi turlicha gumon uyg'otadi.

Ta'limning ko'p darajali tizimi

1997 yilda qabul qilingan "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunga muvofiq oliy ta'limning ko'p bosqichli tizimi yo'lga qo'yildi. Oliy ta'limning ko'p bosqichli tizimini ishlab chiqish va joriy etishni kuchli innovatsion jarayon sifatida belgilash mumkin. Ushbu masalada G'arbiy Evropa mamlakatlari tajribasi har tomonlama tahlil etilib, baho berildi va O'zbekiston Respublikasi sharoitida o'zimizning mentalitetimizdan kelib chiqib, oliy ta'limning o'ziga xos ko'p bosqichli tizimi yaratildi.

Oliy pedagogik ta'limni ko'p bosqichli mazmuni bizning sharoitimizda ikki darajali model:

- umumiy (bazaviy-bakalavariat va to'liq (magistratura) ko'rinishida amalga oshirilib, har biri o'ziga avtonom hisoblanadi;
- yaxlit tizim ko'rinishiga ega;
- bozor iqtisodiyoti talablariga to'la javob beradi;
- ta'limni ko'pgina yo'llari orqali egallash imkonini beradi;
- o'qiyotganlarni akademik va kasbiy yo'naltirishga rag'batlantiradi;
- o'z-o'zini anglash, uning qimmatli yo'nalishlarini va hayot tarzini belgilash asosida shaxs rivojlanishi uchun imkoniyatlar yaratib beradi.

O'qitish asosiga ta'limiy-kasbiy dasturlar qo'yilgan bo'lib, ular beshta blok-model printsiptan tashkil topgan: ijtimoiy-iqtisodiy va gumanitar fanlar, matematik va tabiiy-ilmiiy fanlar, umumkasbiy fanlar, ixtisoslik fanlari hamda qo'shimcha fanlar tizimidan iborat. Texnologik jihatidan kasbiy ta'limning mazmuni, metodlari va metodikasini tanlashga madaniy yondashuv bilan bevosita bog'liq.. Ushbu dasturlarni ishlab chiqilishida har bir blokning vazifasi, bloklar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik tashkiliy, didaktik-texnologik ishlar va malakali mutaxassislar bilan hamkorlikda amalga oshirilgani ko'zga tashlanadi. Olib borilgan tadqiqotlar natijasi shuni ko'rsatadiki, fakul'tetlarda oliy ta'limdagi ko'p bosqichli tizim (OTKT) asosida ishlash va an'anaviy tizim bilan ishlash qiyosiy taqqoslab ko'rilganda, talabalar (OTKT) yangicha ta'lim tizimida ongli, ijodiy ishlashga ko'proq e'tibor qaratgani, talabalarda ta'lim motivatsiyasi darajasi yuqori ekanligi ko'zga tashlanadi. Oliy ta'limni fakul'tetlari va kafedralarida tuzilmaviy-funksional va mazmunli-texnologik qayta qurish amalga oshiriladi. Umuman olganda oliy ta'limda individual-ijodiy va jamoaviy-ijodiy faoliyat sohasida bugungi kunga kelib sezilarli tajribalar to'plandi, o'quv pedagogik jarayoni

ishtirokchilari o'rtasida sub'ekt-sub'ekt munosabatlari rivojlanishida o'zgarishlar sodir bo'layotganini kuzatish mumkin. Ushbu tizim orqali talabalarni mustaqil ishlashga ishtiyoqi ortib, reyting tizimida ularning faol ishtiroki ta'minlansa, ikkinchi tomondan pedagoglar tomonidan talabalar faoliyatini boshqarishda metodik madaniyat darajasi o'sib borishi kuzatiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI

1. Каримов И.А. Баркамол авлод-Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. -Т.: "Шарқ" 1998.
2. Натанзан Э.Ш. Приёмы педагогического воздействия. –М.: 2002.
3. Ишмухамедов Р.ва б.к. Таълимда инновацион технологиялар. -Т.: 2008.
4. Ишмухамедов Р. Инновацион технологиялар ёрдамида таълим самарадорлигини ошириш йўллари. -Т. ТДПУ. 2004.
5. Турғунбоев К. ва Ризаев А. Замонавий педагогик технологиялар. –“Андижон” нашриёт матбаа. 2008.